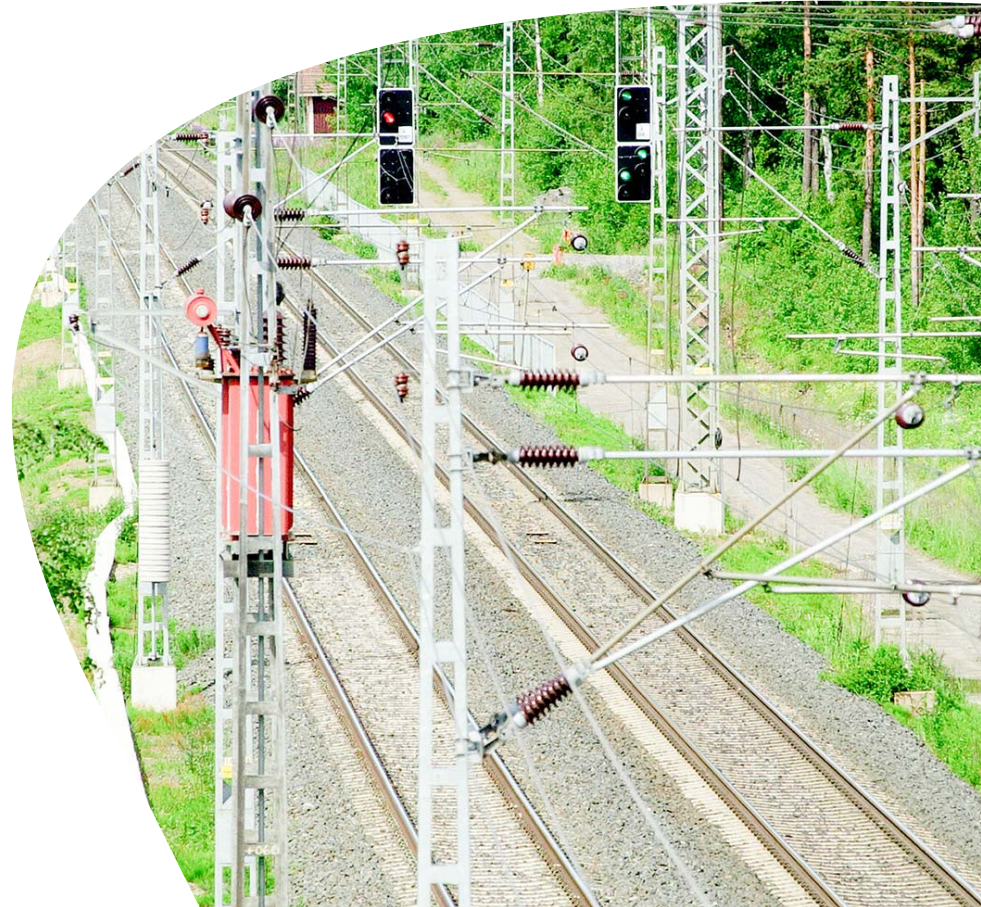

Rautatiealan **SÄÄNTELYELIN**

Ajankohtaista ratamaksusääntelystä: Suorien kustannusten määrittäminen

Juha Karjanlahti
16.11.2016

EU:n ratamaksusääntelyn periaatteet (1)

- Tavoitteena rautatieliikenteen kannustaminen / kilpailukyky
 - Rataverkon hinnoittelu ei yleensä kata radan ylläpidosta aiheutuneita kustannuksia
- Ratamaksun perusmaksu: suoraan rautatieliikenteestä aiheutuneet kustannukset
- Lisämaksuja markkinasegmenttien maksukyvyn mukaan
 - Markkinoiden luokittelu
 - Johtaa Ramsey-Boiteux hinnoitteluun – lisämaksu käänteisesti markkinasegmentin hintajouston mukaan.
- Investointimaksu tietyn edellytyksin
- Kannustuselementtejä
 - Mm. ruuhkamaksu, ERTMS, melu, vähäliikenteiset radat.
- Suomen omassa lainsäädännössä rajoituksia

EU:n ratamaksusääntelyn periaatteet (2)

- Rataverkon ja palvelupaikkojen hinnoitteluperiaatteet poikkeavat toisistaan
 - Ratamaksu ei lähtökohtaisesti kata kokonaiskustannuksia.
 - Palvelupaikkojen ja palvelujen hinnoittelu voi perustua aiheutuneisiin kustannuksiin ja kohtuulliseen tuottoon.
- Täten rataverkon ja palvelupaikkojen erittely toisistaan oleellista
 - Palvelupaikan sisäinen rata "palvelupaikkahinnoittelun" piirissä.
- Palvelupaikkoja esim.
 - Huoltopalvelupaikat
 - Järjestelyratapihat
 - Varikkosivuraiteet
 - Matkustaja-asemat
 - Tavaraliikenneterminaalit

Ratamaksun perusmaksu

- Komission täytäntöönpanoasetus 2015/909
 - hinnoittelun käyttöön ottamiselle 4 vuoden siirtymäaika => 3.7.2019.
- Suorien kustannusten määrittäminen, perusmenetelmä
 - 3 artikla: huomioon otettavat kustannukset
 - 4 artikla. pois suljettavat kustannukset, ns. "negatiivinen lista"
 - 5 artikla: hinnoittelun perusteet ja variointi
- Ekonometrinen ja tekninen mallinnus mahdollisia
 - Tulee varmistaa asetuksen vaatimusten täyttyminen (mm. negatiivinen lista)
- Juna-, bruttotonni- ja kalustoyksikkökilometrit mahdollisia yksikkökustannuksen tyyppejä.

Täytäntöönpanoasetuksen perusmenetelmä

- Eri kohdissa tarve määritellä suoraan junaliikenteestä aiheutuvia kustannuksia
 - Jonkinlaisen kustannusmallinnuksen tarve olemassa
 - Tekninen mallinnus perustuu asiantuntijatietoon: tieteelliseen ja kokemusperäiseen tietoon.
- Periaatteita esimerkiksi
 - Radan valmiudessa pitäminen ilman liikennettä (sis. esim. henkilöstökustannuksia) ei aiheuta suoria kustannuksia
 - Käänteinen määrittely: kustannukset, jotka aiheutuvat ajan kulumisesta, eivät ole osa suoria kustannuksia.

Ekonometrinen ja tekninen mallinnus

- 6 artiklan mukaan rataverkon haltija voi laskea suorat yksikkökustannukset ekonometrisen tai teknisen kustannusmallinnuksen avulla,
- Jos perustuu vankkaan näyttöön
- Tulee osoittaa sääntelyelimelle
 - että sisältyy ainoastaan sellaisia kustannuksia, jotka aiheutuvat suoraan rautatieliikenteen harjoittamisesta,
 - Erityisesti ettei sisälly mitään 4 artiklassa tarkoitetuista kustannuksista.
- Sääntelyelin voi pyytää rataverkon haltijalta vertailulaskelman
- Ekonometrian kohdalla tulee välttää tilastollista harhaa esim. kerättyä rataosakohtaisia kustannustietoja.

Menetelmän esittäminen sääntelyelimelle

- Täytäntöönpanoasetuksen 6 artiklan mukaan Rataverkon haltijan on toimitettava sääntelyelimelle
 - suorien kustannusten laskentamenetelmänsä
 - ja tarvittaessa vaiheittainen suunnitelma.
- viimeistään 3 päivänä heinäkuuta 2017.
- Laskentamenetelmän tulee sisältää mm.
 - Menetelmän valinta ja yksityiskohtainen kuvaus
 - Datan keräämisen periaatteet ja kustannuslaskennan kuvaus – läpinäkyvyys tärkeää
 - Sisältäen myös kustannusluokkien (korvausinvestoinnit, ylläpitoinvestoinnit, käyttökustannukset) erottelun
 - vaiheistuksen tarve.
- Ei tässä vaiheessa lopullisia valmiita tuloksia hinnoittelun tasosta.

Esimerkkejä palvelupaikka- vs. rataverkkohinnoittelusta

- Rataverkkohinnoittelu
 - Matkustajalaiturit (myös matkustaja-aseilla)
 - Tavaralaiturit (myös tavaraliikenneterminaaleissa)
- Palvelupaikkahinnoittelu
 - Matkustaja-asemien rakennukset ja matkatietonäytöt
 - Palvelupaikan sisäinen rata (esim. korjaamossa)
 - Järjestelyratapihat
 - Varikkosivuraiteet (tarkoitettu kaluston pysäköintiin)

Rautatiealan
SÄÄNTELYELIN

Kumpulantie 9, 00520 Helsinki

PL 467, 00101 Helsinki

Puhelin 029 534 5000

www.saantelyelin.fi